

**Riigitee 18178 Värskä-Ulitina tee
„Saatse saapa“ ümbersõidu
projekti Natura eelhindamine**

detsember 2025

Töö nimetus: Riigitee 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatses saapa”
ümbersõidu projekti Natura eelhindamine

Töö number: 25054

Tellija: Transpordiamet

Vastutav täitja: Karl Kupits

Koostajad: Karl Kupits
Ethel Simmul

Kontrollis: Tuuli Vreimann

Maves OÜ

Marja 4D Tallinn, registrikood 10097377

www.maves.ee e-post: maves@maves.ee

Ettevõtte on sertifitseeritud kvaliteedijuhtimissüsteemi standardi ISO 9001:2015 alusel.

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	2
2	TÕENÄOLISELT MÕJUTATAVAT NATURA 2000 VÕRGUSTIKU ALA ISELOOMUSTAVAD ANDMED (SEALHULGAS KAITSE-EESMÄRGID)	3
2.1	KINDLAKSTEGEMINE, KAS KAVA VÕI PROJEKT ON NATURA-ALA KAITSEKORRALDUSEGA OTSESELT SEOTUD VÕI SELLEKS VAJALIK	3
2.2	KAVA VÕI PROJEKTI KIRJELDUS NING KAVANDATAVA TEGEVUSEGA KAASNEVATE MÕJUDE TUVASTAMINE	3
2.3	KAVANDATAVA TEGEVUSE MÕJUALASSE JÄÄVATE NATURA ALADE ISELOOMUSTUS	7
3	EELDATAVALT EBASOODSAT MÕJU AVALDAVAD TEGEVUSED VÕI ASJAOLUD, SEEJUURES ERALDI VÕI KOOS MUUDE TEGEVUSTEGA	14
4	MÕJU KÕIGILE TÕENÄOLISELT OTSESELT VÕI KAUDSELT MÕJUTATAVATELE NATURA 2000 VÕRGUSTIKU ALADELE, VÕTTES ARVESSE NENDE KAITSE-EESMÄRKE	15
5	KOKKUVÕTE: NATURA EELHINDAMISE TULEMUSED JA JÄRELDUS	17

1 SISSEJUHATUS

Riigitee 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatses saabast“ läbiva riigitee lõigu uude asukohta projekteerimise eesmärk on luua liikluskeskkond, kus Eestis liiklevad inimesed ei peaks ühest sihtpunktist teise jõudmiseks läbima Vene Föderatsiooni territooriumi.

Transpordiamet algatas keskkonnakorralduse üksuse juhataja 30.05.2025 otsusega nr 1.1-2/25/90 keskkonnamõju hindamise (KMH) riigitee 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatses saapa“ ümbersõidu põhiprojektiga kavandatavatele tegevustele. Ette oli nähtud selle koosseisus läbi viia ka Natura eelhindamine ning põhjendatud juhul asjakohane hindamine.

Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) sulges ajutiselt 10.oktoobril 2025. a. Värskas-Ulitina tee Vene Föderatsiooni territooriumil asuva lõigu, seoses relvastatud gruppide liikumisega piiril ja piiri vahetus läheduses. 16. oktoobril 2025. aastal otsustas Vabariigi Valitsus PPA ettepanekul jätta Värskas-Saatses teelõigul Saatses saapa läbisõidud suletuks.

Tulenevalt julgeoleku tagamise kaalutlustest ning võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõike 4 ja [Vabariigi Valitsuse seaduse](#) § 30 lõike 3¹, andis Vabariigi Valitsus 16.10.2025 [korralduse nr 190](#), millega otsustas jätta 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatses saapa“ ümbersõidu põhiprojektiga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju hindamata. Ühtlasi kohustati Transpordiametit lõpetama riigitee 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatses saapa“ ümbersõidu põhiprojektiga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju hindamine ning **hinnata vastavalt looduskaitseseadusele riigitee 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatses saapa“ ümbersõidu põhiprojektiga kavandatavate tegevuste mõju Natura 2000 võrgustikku kuuluva Mustoja loodusala kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele.**

2 TÕENÄOLISELT MÕJUTATAVAT NATURA 2000 VÕRGUSTIKU ALA ISELOOMUSTAVAD ANDMED (SEALHULGAS KAITSE-EESMÄRGID)

2.1 Kindlakstegemine, kas kava või projekt on Natura-ala kaitsekorraldusega otseselt seotud või selleks vajalik

Kavandatud tegevus ei ole Natura-ala kaitsekorraldusega otseselt seotud ega selleks vajalik.

2.2 Kava või projekti kirjeldus ning kavandatud tegevusega kaasnevate mõjude tuvastamine

Riigitee 18178 Värskä-Ulitina tee lõigud km 4,90-4,93 („väike saapas“) ja km 7,81-8,69 („Saatse saapas“) asuvad Vene Föderatsiooni territooriumil. Antud lõigud on alates 10. oktoobrist 2025 suletud ning läbipääsu enam ei toimu. Riigitee 18178 Värskä-Ulitina teel „väikest saapast“ ja „Saatse saapast“ läbivatele lõikudele ümbersõitude projekteerimise eesmärk on rajada ümbersõidud, mis jäävad täielikult Eesti territooriumile. See aitab vähendada julgeolekuriske ning tagab kohalikele elanikele turvalisema ühenduse..

Projektiga hõlmatud ala paikneb piiritsoonis, Eesti Vabariigis Setomaa vallas Lutepää, Sesniki ja Korela külades.

Kavandatud tegevuse asukohaskeem on toodud alloleval joonisel (Joonis 1).

- rajatava tee põhilahendus
- olemasolev asjasse puutuv tee
- alternatiiv 1
- alternatiiv 2

Joonis 1 Kavandatava tegevuse asukoht

Transpordiamet on sõlminud projekteerimise töövõtulepingu Roadplan OÜ-ga riigitee 18178 Värskas-Ulitina teel „väikest saabast“ ja „Saatsa saabast“ läbivatele riigitee lõikudele ümbersõitude ja riigiteel 18233 Matsuri-Sesniki tee km 11,592-13,582 asuvale kruuskattega lõigule tolmuva katta põhiprojekti koostamiseks.

Tulenevalt Vabariigi Valitsus 16.10.2025 korraldusest nr 190, keskendub antud Natura eelhindamine vastavalt looduskaitseadusele riigitee 18178 Värskas-Ulitina tee „Saatsa saapa“ ümbersõidu põhiprojektiga kavandatavate tegevuste mõju hindamisega Natura 2000 võrgustikku kuuluva Mustoja loodusala kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele.

Kusjuures Matsuri-Sesniki tee ja uue tee ristmik lahendatakse eraldiseisvalt ja see ei kuulu käesoleva Natura eelhindamise koosseisu. Keskkonnamõjud selgitatakse ristmiku projekteerimisele tehtava keskkonnamõju eelhindamisega.

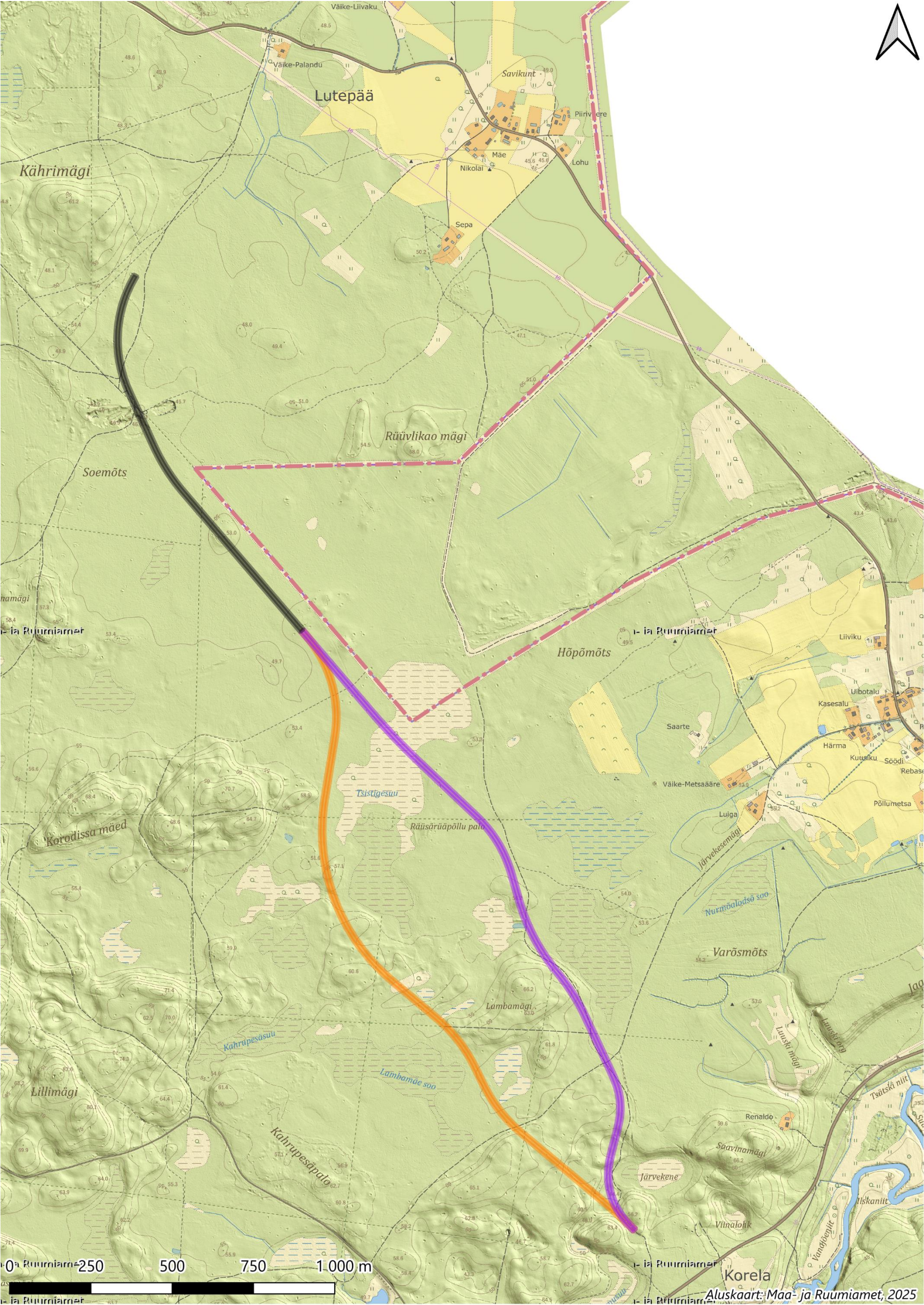
Natura eelhindamise koostamise hetkel koosneb kavandatav tegevus:

- **põhilahendusest**, kus välja pakutud tee asukohale alternatiive ei ole
- **kahest alternatiivist**, kus on välja pakutud kaks võimalikku asukohta

Põhilahendus ja alternatiivid on näidatud alloleval joonisel (Joonis 2).

Tee esialgne lahendus kulges mööda alternatiivi 1. Eesmärgiga vähendada mõju Natura loodusala kaitse-eesmärkidele, töötati välja alternatiiv 2. Natura loodusala kaitse-eesmärgi piirangud on käsitletud peatükis „3.2 Kavandatava tegevuse mõjualasse jäävate Natura alade iseloomustus“.

Projekteerimine on algfaasis, mistõttu täpseid tehnilisi andmeid ei ole. Teekatte laiuseks võib arvestada 8,5 m. Tee trassi laius (laius, kus on tee ehitamiseks tehtud töid, nt kaevamine, kuhjamine, drenaažkraav) sõltub asukohast ja võib hinnanguliselt olla kuni 20 m. Plaanitud on kõvakattega tee, mis tolmab oluliselt vähem kui kruusatee.

■ rajatava tee põhilahendus ■ alternatiiv 1 ■ alternatiiv 2

Joonis 2 Kavandatav tegevus ja selle alternatiivid

Tee rajamine ja kasutamine võib põhjustada järgmisi mõjusid:

- maavõtt – maavõtu täpne laius pole eelhindamise koostamise hetkel teada. Teekatte laius koos teepeenraga võib olla kuni 8,5 m, sellele võib kohati lisanduda kuivenduskraavi laius ja hooldusala (puude eemaldamine, niitmine) laius.
- niiskusrežiimi muutus – tee püsivuse parendamiseks rajatakse tee servadesse osaliselt kuivenduskraavid. Kraavid avaldavad kuivendavat mõju nii tee suunas kui ka vastassuunas. Kuivendava mõju ulatus sõltub pinnakattest, olemasolevast niiskusrežiimist ja kraavi sügavusest. Eelhindamise koostamise hetkeks see info puudub. Märgaladel võib selline kuivendav mõju ulatuda kuni mõnisada meetrit, kuivematel aladel maksimaalselt mõnikümmend meetrit.
- servaeefekti teke – tee rajamine loob uue serva, kus valgus, tuul ja temperatuurierinevused mõjutavad taimkatet.
- reostus – põhjustavad talvine soolatamine või kemikaalide kasutamine tee hoolduses, mis muudab mulla keemilist koostist.

Tee ehitamine ja kasutamine põhjustab ka müra, tolmu ning vibratsiooni kuid neid ei teki mahus, mida võiks Natura ala seisukohast oluliseks pidada.

2.3 Kavandatava tegevuse mõjualasse jäävate Natura alade iseloomustus

Kavandatav tegevus läbib Mustoja loodusala ([EE0080234](#), Joonis 3), mis asub Võrumaal ning mille pindala on ca 3500. Loodusala keskse osa moodustavad Mustoja mõhnastik (Kagu-Eesti suurim), Mustoja org ning nendega piirnevad jääpaisjärvetasandikud ja rabamassiivid. Mustoja mõhnastiku pindala on 22 km² ning see paistab teiste Eesti mõhnastike seas silma tugevasti liigestatud pinnamoe ning rohkete tuuletekkeliste pinnavormide esinemisega (mattunud mullahorisonid, eoolsed vallid ning deflatsiooninõod mõhnade nõlvadel).

Mustoja loodusala on valdavalt loodusliku taimkattega: mineraalmaadel valitsevad kuivad nõmme- ja palumännikud ning liigniisketel aladel lage- või puisrabad. Hoolimata suhtelisest liigivaesusest on loodusala taimestik tähelepanuväärne rohkete stepi- ning metsastepi-liikide esinemise poolest. Näiteks võsu-liivsibul (*Jovibarba globifera*), palupõisrohi (*Silene chloranta*), palu- ja aas-karukell (*Pulsatilla patens*, *P. pratensis*). Piirkonna taimkatet on mõjutanud suured metsapõlengud (viimane 1963. aastal), mille tulemusel on metsad aeg-ajalt asendunud nõmmedega. Loodusalale

jäävad metsise (*Tetrao urogallus*) ja väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) elupaigad ja vääriselupaigad¹.

Mustoja loodusala kaitse-eesmärkideks on²:

I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liivikud (2330), kuivad nõmmed (4030), rabad (*7110), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (*9010) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0);

II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harivesilik (*Triturus cristatus*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius* subsp. *arenarius*) ja palu-karukell (*Pulsatilla patens*).

Kavandatava tegevuse võimalikku mõjualasse jäävate Mustoja loodusala kaitse-eesmärkideks olevate elupaikade kirjeldused (Tabel 1) ning kaitsealuste liikide kirjeldused (Tabel 2) on toodud allolevates tabelites.

Kavandataval ümbersõiduteel viidi 2024. aastal³ ning 2025. aastal⁴ läbi taimestiku inventuurid, mille käigus tuvastati Natura ala kaitse eesmärgiks olevate nõmmnelgi (*Dianthus arenarius*) ja palu-karukella (*Pulsatilla patens*) elupaikasad.

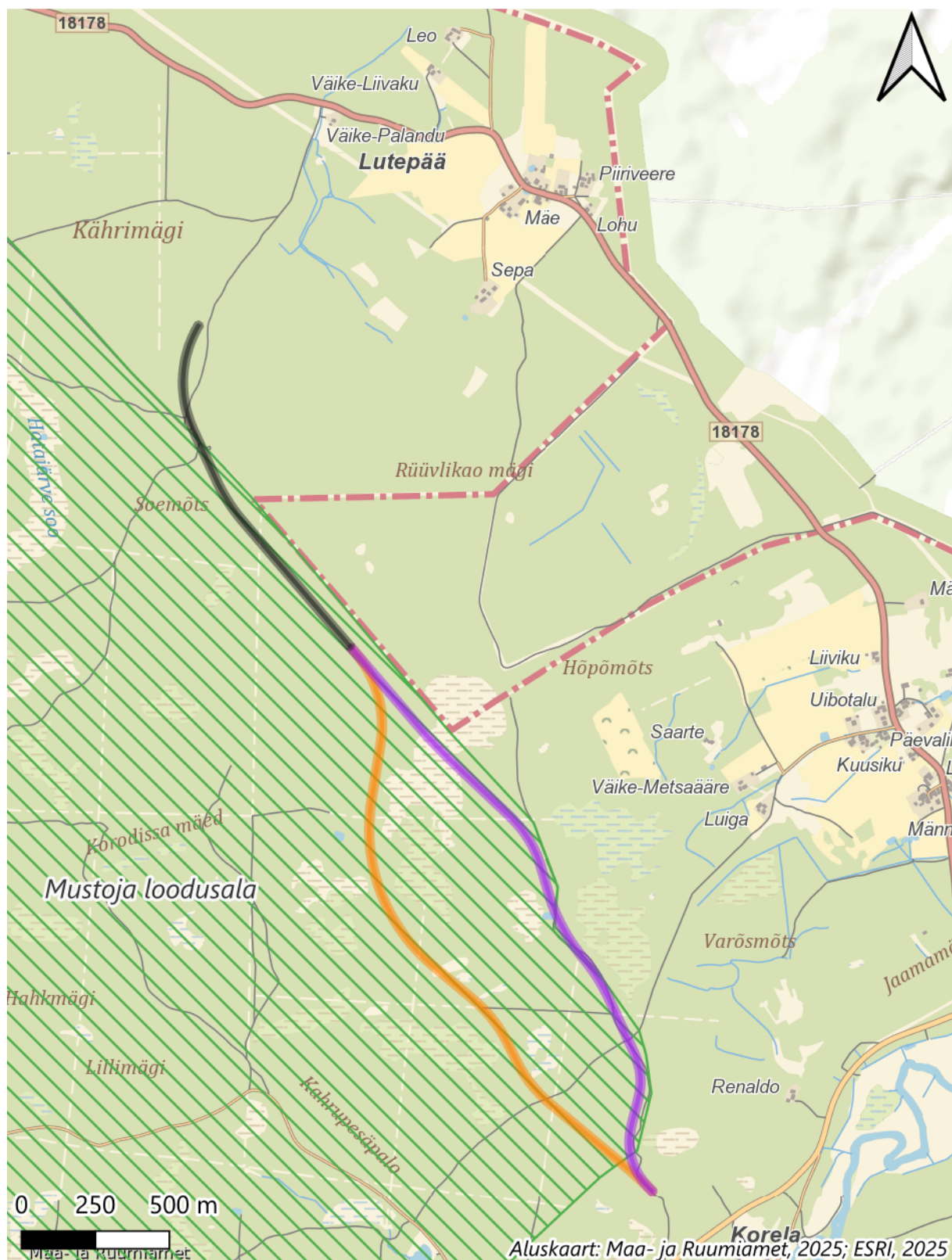
Teisi Natura alasid kavandatava tegevuse teoreetilises mõjualas ei ole.

¹ [Natura 2000 SDF - EE0080234](#)

² [Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldus nr 615. Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri](#)

³ Pajula, R. 2024. Kaitsealuste taimede inventuur Mustoja maastikukaitsealal uuel rajataval teetrassil. Eesti Märgalade Ühing

⁴ Pello, A. 2025. Riigitee 18178 Värskä-Ulitina teel "Saatse saapa" ümbersõidu rajamise KMH. Kaitsealuste taimeliikide inventuur. Maves OÜ

- rajatava tee põhilahendus
- alternatiiv 2
- alternatiiv 1
- Natura 2000 loodusala

Joonis 3 Kavandatava tegevuse paiknemine Natura 2000 ala suhtes

Tabel 1 Kavandatava tegevuse võimalikus mõjualaraadiuses olev Natura alal kaitstav elupaik

ELUPAIGATÜÜP	KIRJELDUS	KAITSE-EESMÄRK	OHUTEGURID	MÄRKUSED
rabad (*7110)	<p>Rabad ehk kõrgsood on soode arengu viimane aste, kus taimede surnud osadest ladestunud turvas on juba nii tüse, et taimede juured ei küüni enam toitainerikka veeni: toitaineid toovad rabasse peamiselt sademed. Raba taimestus valitsevad turbasamblad ja puhmastaimed, puisrabades kasvab ka kiduraid mände, harva üksikuid kaski.</p> <p>Turbasamblamätaste pealne osa kuivab kergesti läbi. Neil kasvavad taimed taluvad hästi mitte ainult toitaine- vaid ka veenappust (seetõttu on siin puhmastaimede liigiline koosseis sarnane nõmmedele). Mättad vahelduvad rabas märgade, ajuti vee alla jäävate älveste ning pisiveekogude – laugastega.</p> <p>Rabasid leidub üle kogu Eesti. Suurimad rabalaamad paiknevad Edela-Eestis (Soomaa), Pandivere kõrgustiku jalamil (Endla soostik) ja Kirde-Eestis (Puhatu ja Muraka soostik).⁵</p>	<p>Lähem: raba elupaigatüüp on vähemalt B kvaliteediklassis 561,48 ha suurusel alal säilinud.</p> <p>Kaugem: raba elupaigatüüp on vähemalt B kvaliteediklassis 561,48 ha suurusel alal säilinud⁶.</p>	<p>1. Maaparandus</p> <p>2. Kontrollimatu mootorsõidukite turism</p> <p>3. Põlengud⁶</p>	<p>Tegemist on esmatähtsa elupaigaga⁷. Alternatiiv 1 läbib ühte sellist elupaika (Joonis 4)⁸. Põhjalikuma analüüsimiseta on selge, et tee rajamine vähendab elupaiga pindala ja tõenäoliselt mõjutab teega külgneva ala seisundit.</p> <p>Konkreetselt elupaika inventeeriti käesoleva projekti raames 14.09.2024. Elupaiga kohta olev info on ajakohane.</p>

⁵ Paal, J., Martin, G., Reitalu, T., Mäemets, H., Timm, T., Timm, H., Järvekülg, R., Orviku, K., Vellak, K., Ingerpuu., Randlane, T., Krall, H., Roosalu, E., Leibak, E., Kose, M., Luig, J., Tammaru, T., Öunap, E. 2004. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis.

⁶ [Mustoja maastikukaitseala](#)

⁷ [Loodusdirektiivi 92/43/EMÜ](#) art 6(4) kohaselt võib esmatähtsa elupaiga seisundi halvendamist kaaluda üksnes juhul kui vajadus on seotud seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.

⁸ Kaardil on lisaks EELIS elupaikadele peale kantud ka 2024. ja 2025. aastal inventuuride käigus korrigeeritud elupaikade piirid. St elupaikade tegelik ulatus on suurem, kui hetkel EELIS andmebaasis.

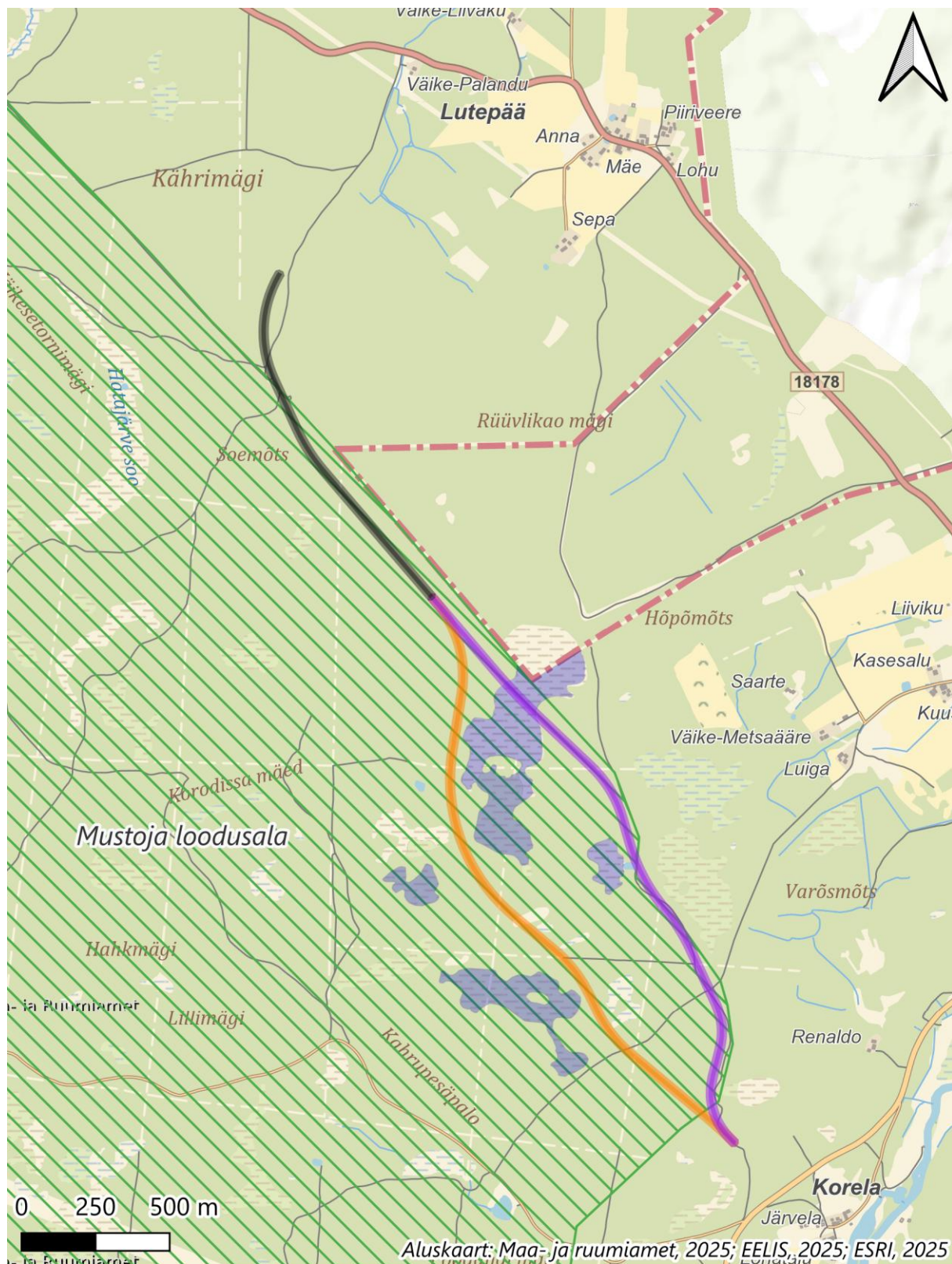
Tabel 2 Kavandatava tegevuse võimalikus mõjualaraadiuses olevad Natura kaitse-eesmärgiks olevad kaitsealused liigid

LIIK	KIRJELDUS	KAITSE-EESMÄRK	OHUTEGURID	MÄRKUSED
palu-karukell (<i>Pulsatilla</i> <i>patens</i>)	Suurte punakaslillade, välisküljel siidkarvaste õitega püsik tulikaliste sugukonnast. Eelistab kuivi valgusrikkaid kasvukohti ning lepib kevade happeliste liivmuldadega. Kasvab enamasti nõmme- ja palumännikutes, liivastel nõlvadel, raudteetammidel ja teepervedel. Eestis levib peamiselt Harjumaal ja Kagu-Eestis. ⁹	Lähem: tagatud on liikidele sobivate kasvukohtade olemasolu vähemalt 19,51 ha ulatuses (Tinaliiva liiviku taastamisala, Surnumäe taastamisala, Määnükivi taastamisala, Rüüvlilumpõ taastamisala, Poogandi taastamisala). Stepitaimede puhul on kokku lepitud nende seisukorra parandamise ja taastamise üldised põhimõtted iga liigi puhul eraldi kaalutletuna – kas reintrodutseerimine on võimalik/vajalik, millistele liikidele luua püsielupaiga kaitse jne. Kaugem: kaitsealuste ja haruldaste või ohustatud liikide ja nende elupaikade soodne seisund on säilinud vähemalt 19,51 ha ulatuses. ⁶	Peamiseks ohuks on korjajad ja väljakaevajad. Ohustab ka kasvukohtade kinnikasvamine. ⁹	Keskmine või vähenenud kaitsestaatus (C) Populatsioon ei ole eraldatud, kuid asub oma levikuala äärel (B) Küllaltki väärtuslik (C) ¹⁰ Antud taimeliiki leidub kõige enam alternatiiv 2 läheduses (Lisa 1).
Nõmmnelk (<i>Dianthus</i> <i>arenarius</i> <i>subsp.</i> <i>arenarius</i>)	Madal sinakasroheline mätsajalt kasvav taim nelgiliste sugukonnast. Kasvavad kuivades valgusrohketes männimetsades, liivikutel, luidetel, loopealsetel ja klibuvallidel. Eestis levib seda üksikutes kohtades rannikualadel ja vähesel määral Kagu-Eestis. Peamiseks ohuks on kasvukohtade kinnikasvamine sammalde, samblike ja kõrrelistega, mis takistab alamliigi levikut.		Metsastumise ja võsastumise tõttu muutuvad ebasoodsaks valgustingimused.	Nõmmnelgi (<i>Dianthus arenarius</i> L.) inventuur viidi läbi 2017–18 kevadsuvedel kõikides keskkonnaregistrisse kantud leiukohtades. Inventuuri eesmärgiks oli saada ülevaade Eesti nõmmnelgipopulatsiooni seisundist ja levikust ning liigi elupaikade seisundist kõikides keskkonnaregistrisse kantud nõmmnelgi leiukohtades selle alamliikide (<i>arenarius</i> ja <i>borussicus</i> Vierh.) kaupa. Inventuuril avastati, et Kabli, Rahumäe, Järve ja Mustoja loodusaladel on levinud nõmmnelgi alamliik <i>borussicus</i> ¹¹ , mis ei ole Mustoja loodusala kaitse-eesmärk. Seega ei ole antud liiki Natura eelhindamises vajalik kajastada.

⁹ Vilbaste, K., Zingel, H., Möller, K., Rannap, R., Otsus, M., Fridolin, H. 2004. Rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid Eestis.

¹⁰ [Natura 2000 SDF - EE0080234](#)
¹¹ Kalamees, R. 2018. Liigitegevuskavade rakendamine 2017 I –. Nõmmnelgi alamliikide leviku täpsustamine 11-18/TA/414-5.

LIIK	KIRJELDUS	KAITSE-EESMÄRK	OHUTEGURID	MÄRKUSED
Harivesiliku (<i>Triturus cristatus</i>)	Suur tume kõbrulise nahaga vesilik. Täiskasvanud isendid võivad kasvada kuni 14 cm pikkuseks, emasloomad isegi 18 cm pikkuseks. Kõhupool kollane või oranž, mustade täppidega. Veekogust kuivale maale naasnud loomade nahk on niiske ning ülapoolelt mustjas. Harivesilik on Eesti mandriosas hajusalt levinud liik. Harivesilik vajab eluks nii maismaa- kui ka vee-elupaiku. Maismaaelupaigad on olulised toitumiseks ning talvitumiseks, vee-elupaigad aga paljunemiseks. Harivesilikku võib leida nii väiksematest metsa järvedest, kopra poolt ülejutatud metsaaladelt, külatiikidest ning ka liivakarjääridest. Ta eelistab päikesepaistel asuvaid selgeveelisi veekogusid, kus leidub piisavalt veetaimestikku kudu kinnitamiseks ning mis asuvad kogumikena ⁹ .	Lähem: kahepaiksetele (harivesilik, mudakonn) sobilik väikeveekogude süsteem on säilinud vähemalt 2,76 ha-l, selgitatud on harivesiliku olukord kaitseala piires ja vajadus püsielupaiga järele. Kaugem: kahepaiksetele sobilik väikeveekogude süsteem on säilinud vähemalt 2,76 ha-l, vajadusel (selgub kahepaiksete seire tulemusest) on väikeveekogude süsteemi suurendatud. Sõltuvalt inventuurist on kahepaiksete ja nende elupaikade soodne seisund saavutatud või säilinud ⁶ .	Harivesilikku ohustab eelkõige neile sobilike väikeveekogude asustamine kaladega, samuti veekogude kinnikasvamine, mudastumine ning prahistamine. Oluline on olemasolevaid veekogusid säilitada ja võimaluse korral ka uusi tiike rajada ⁹ .	Harivesiliku kohta kavandatava tegevuse alal levikuandmed puuduvad. Kuna ta vajab elupaigana muu hulgas veekogusid, siis ilmselt kavandatava tegevuse alal harivesilikke ei levi.

- rajatava tee põhilahendus
- alternatiiv 2
- 7110*
- alternatiiv 1 tee
- NATURA loodusala

Joonis 4 Kavandatava tegevuse läheduses olev Mustoja loodusala kaitse eesmärgiks olev elupaigatüüp

3 EELDATAVALT EBASOODSAT MÕJU AVALDAVAD TEGEVUSED VÕI ASJAOLUD, SEEJUURES ERALDI VÕI KOOS MUUDE TEGEVUSTEGA

Kavandatava tegevuse mõju jaotub tee rajamisaegseks mõjuks ja käitamisaegseks mõjuks.

Rajamisega kaasnevad mõjud:

- Maakatte muutmine (peamiselt metsast teemaaks, pinnase eemaldamine ja tihendamine)
- Servaefekti teke

Käitamisega kaasnevad mõjud:

- Niiskusrežiimi muutus. Teetammi kuivendamisest põhjustatud kuivendav mõju.
- Keemiline reostus

Maakatte muutmise oluline mõju võib ilmnedagi juhul kui maavõtt toimub looduskaitsealiselt **olulisemate elupaikade** (Natura elupaigad) arvelt. Käesoleva Natura eelhindamise koostamise hetkeks pole trassi täpne laius teada, kuid Natura ala on inventeeritud ning võimalikud olulised elupaigad tuvastatud (vt peatükk „2.3 Kavandatava tegevuse mõjualasse jäävate Natura alade iseloomustus“).

Tee rajamine **loob uue serva**, kus valgus, tuul ja temperatuurierinevused mõjutavad taimkatet.

Niiskusrežiimi muutus (kuivendamine) võib mõjutada niiskuslembeste elupaikade seisundit ja selle läbi taimede kasvutingimusi. Märgaladel võib selline kuivendav mõju ulatuda kuni mõnisada meetrit, kuivematel aladel maksimaalselt mõnikümmend meetrit. Kui tegemist on looduskaitsealiselt **oluliste elupaikadega** (Natura elupaigad), võib avalduv mõju olla oluline.

Keemilist reostust põhjustavad talvine soolatamine või kemikaalide kasutamine tee hoolduses, mis muudab mulla keemilist koostist. Soolakahjustus võib hävitada tundlikke liike ja muuta mulla pH-d.

4 MÕJU KÕIGILE TÕENÄOLISELT OTSELT VÕI KAUDSELT MÕJUTATAVATELE NATURA 2000 VÕRGUSTIKU ALADELE, VÕTTES ARVESSE NENDE KAITSE-EESMÄRKE

Tabel 3 Kavandatava tegevuse mõju Natura loodusala kaitse-eesmärkidele

KAITSEVÄÄRTUS	MÕJU	SELGITUS
rabad (*7110)	Ebaselge	<p>Alternatiiv 1 põhjustab Natura ala kaitse-eesmärgiks olevale esmatähtsale elupaigale ebasoodsat mõju maavõtuga ja ilmselt ka niiskusrežiimi muutmisega.</p> <p>Loodusdirektiivi artikkel 6(4) sätestab järgmist:</p> <p><i>Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgus tiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.</i></p> <p>Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/ või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.</p> <p>Kuigi kavandatav tegevus on seotud avaliku julgeolekuga, on võimalik tee rajada ka alternatiivsele trassile – alternatiiv 2.</p> <p>Alternatiiv 2 elupaigale on võimalik mõju tee kraavituse kaudu. Kraavituse mõju selgub projektlahenduse valmimisel.</p>

KAITSEVÄÄRTUS	MÕJU	SELGITUS
palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>)	Ebaselge	Kavandatava uue ümbersõidutee alla jäävad antud leiukohad. Nende isendite ümberistutamise võimalikkust tuleb Natura asjakohase hindamise käigus selgitada. Samuti ei ole võimalik praeguse info kohaselt välistada/hinnata tee trassi kõrvale jäävatele isenditele tekkiva niiskusrežiimi muutuse mõju.

5 KOKKUVÕTE: NATURA EELHINDAMISE TULEMUSED JA JÄRELDUS

Arvestades, et alternatiiv 1 läbib esmatähtsat elupaika (rabad (*7110) ja tee asukohale on ka alternatiiv 2, mis ei läbi konkreetsel Natura alal kaitse-eesmärgiks olevaid elupaiku, tuleb **alternatiivist 1 loobuda** ning jätkata üksnes alternatiiviga 2. Samas ei saa välistada, objektiivse teabe põhjal, ebasoodsa mõju tekkimist Natura kaitse-eesmärkidele alternatiiv 2 osas. Seega eelnevast lähtuvalt on siiski vajalik Natura hindamise jätkamine asjakohase hindamise etapis.

Alternatiivi 2 osas tuleb Natura asjakohase hindamise käigus selgitada järgmised asjaolud:

- **niiskusrežiimi** muutuse mõju elupaigale 7110* ja palu-karukella isenditele
- **servaepekti mõju** uue trassi äärde jäävatele Natura loodusala kaitse-eesmärgiks olevale palu-karukellale
- talvisest teehooldusest tekkiva **soolatamise mõju** trassi äärsele Mustoja kaitse-eesmärgiks olevale palu-karukellale

Trassi alla jääva palu-karukella **ümberasustamine** on võimalik ja ei ohusta loodusala kaitse-eesmärke, kui see toimub õigel ajal ja professionaalselt. Ümbersõidu rajamine elupaikade suurus ei muuda – 19,51 ha ulatuses tagatud kasvualad jäävad alles ja nende seisund säilib.